

OBSAH

STUDIE A ČLÁNKY

F a l t i č k o , Josef: Nemoc, smrt a pohřeb Jakuba Arnošta z Lichtenštejna-Castelcorna / The Illness, Death and Funeral of Jakob Ernst of Liechtenstein-Castelcorn	3
M a c h á ň o v á , Veronika: Stav triviálního školství v Brněnském kraji na konci 18. století / The State of Trivial Schooling in the Brno Region at the End of the 18 th century	23
S t e i n e r , Petr: Šlechtic ve službách monarchie. Hrabě Gustav Kálnoky de Köröspatak (1832–1898) / An Aristocrat in the Service of the Monarchy. Count Gustav Kálnoky de Köröspatak (1832–1898)	65
V i l h a n , Ján: Autonomisti alebo centralisti? Situácia predvojnového sociálnodemokratického hnutia na Morave / Autonomists or Centralists? The Position of the Pre-war Social-Democratic Movement in Moravia	103

DISKUSE

R e i t i n g e r , Lukáš: „Obraz všech vládců“ aneb bludný kruh znojenské rotundy / “The Image of All Rulers” or the Vicious Circle of the Znojmo Rotunda	127
--	-----

LITERATURA

Základy

Dušan K o v á č - Miroslav M i c h e l a : Na ceste k poznaniu. Dušan Kováč o slovenskom dejepisectve s Miroslavom Michelom (<i>P. Máša</i>)	159
Michal D r a g o u n : Středověká knihovna Starého Města pražského (<i>O. Fejtová</i>)	163
Kateřina K o l á ř o v á : Československo-jihoslovanská liga (1921–1929) a Československo-jihoslovanská revue (1930–1939). Bibliografie časopisů (<i>V. Štěpánek</i>)	166
*	
Stanislav P e t r : Soupis rukopisů kláštera bosých karmelitek v Praze (<i>L. Sulítková</i>)	168
Eli R. Y. W i l s o n - Asa B. S t o n e : Beer and Society. How We Make Beer and Beer Makes Us (<i>M. Kozák</i>)	169
Martin N o d l - Vladimír U r b á n e k (edd.): Josef Válka a myšlení o dějinách (<i>T. Borovský</i>)	171
Radim J e ž - Lenka N o v á k o v á - David P i n d u r a kol.: Vratimov. Jedno město, dva příběhy (<i>P. Kladiwa</i>)	172

Středověk a raný novověk

Charles J. H a l p e r i n : The Rise and Demise of the Myth of the Rus' Land (<i>D. Vysloužilová</i>)	174
Pavčina Č e r m a n o v á - Jaroslav S v á t e k - Václav Ž ů r e k - Vojtěch B a ž a n t : Přenos vědění. Osudy čtyř bestsellerů v pozdně středověkých českých zemích (<i>T. Borovský</i>)	177
Jan Č e r v e n k a : Literární dialogy a tolerance v české reformaci (<i>A. Pálka</i>)	180
Ivo C e r m a n : 1. 11. 1781. Zrušení nevolnictví. Základ občanské společnosti (<i>J. Čechura</i>)	184
*	
Dagmara A d a m s k a : Wies, miasteczko, miasto. Średniowieczne osadnictwo w dorzeczu górnej i środkowej Oławy (<i>P. Bar</i>)	189
Tomáš V e l í m s k ý : Jimi země česká stála. Soubor studií k českým elitám raného a vrcholného středověku (<i>L. Jan</i>)	189
Elke N i e v e l e r - Michael S c h m a u d e r - Thorsten V a l k (Hrsg.): Das Leben des BODI. Eine Forschungsreise ins frühe Mittelalter (<i>M. Šenk</i>)	190

Csete K a t o n a : Vikings of the Steppe: Scandinavians, Rus', and the Turkic World (c. 750–1050) (<i>D. Vysloužilová</i>)	192
Helen J. N i c h o l s o n : Sybil, Queen of Jerusalem, 1186–1190 (<i>M. Netík</i>)	193
James T i t t e r t o n : Deception in Medieval Warfare. Trickery and Cunning in the Central Middle Ages (<i>M. Netík</i>)	194
Karl B o r c h a r d t : Originalausfertigungen von Meister und Konvent der Johanniter aus dem Archiv des böhmischen Großpriorats 1364–1535 (<i>L. Jan</i>)	195
Wojciech Ś w i e b o d a : Universitas contra haeresim. Działalność antyheretycka Stanisława ze Skarbimierza jako przedstawiciela Uniwersytetu Krakowskiego (<i>P. Bar</i>)	195
Christoph W i t z e n r a t h : The Russian Empire, Slaving and Liberation, 1480–1725. Trans-Cultural Worldviews in Eurasia (<i>D. Vysloužilová</i>)	197
Daniel W o j t u c k i : Magia posthuma. Procesy i egzekucje zmarłych na Śląsku i Morawach w XVI–XVIII wieku (<i>M. Eneklková</i>)	197

Dějiny 19. a 20. století

Maarten Van C i n d e r a c h t e r – Jon F o x (eds.): National Indifference and the History of Nationalism in Modern Europe. (<i>P. Kladiwa</i>)	201
Lukáš F a s o r a – Miroslav K u n š t á t – Tomáš W. P a v l í č e k a kol.: Papežství a fenomén ultramontanismu v českých zemích (<i>P. Kopecký</i>)	206
Petr K a d l e c : Moravský advokát a politik Fritz Plachky (1836–1928). Mezi slávou a zatracením, rakušanstvím a němečtím (<i>P. Kladiwa</i>)	210
Vendula V. H i n g a r d o v á – Zdenko M a r š á l e k : Posláni na sever. Češi na nucené práci v Norsku (<i>V. Daněk</i>)	214
André P o s t e r t : Die Hitlerjugend. Geschichte einer überforderten Massenorganisation (<i>V. Daněk</i>)	216
Jan C h a d í m a : Rudolf Slánský (<i>V. Kaška</i>)	220
Martina P t á č n í k o v á : Mezi Stalinovou třídou a Husákovým tichem. Kapitoly z pražské toponymie (<i>J. Čerminová</i>)	224
*	
Milan H l a v a č k a – Johannes K a l w o d a – Michael P a m m e r – John R o g i s t e r – Luboš V e l e k (Hg.): „Die Heimstatt des Historikers sind die Archive.“ Festschrift für Lothar Höbelt (<i>P. Cibulka</i>)	227
Jan G o l i a n : Život řadu detviaského. Historicko-demografická a kulturná sonda do každodenného života na Podpořaně v dlhom 19. storochi (<i>V. Štěpánek</i>)	228
Jan S t e j s k a l – Michael V i k t o ř í k (edd.): The Birth of the Modern Central European Citizen (<i>P. Kladiwa</i>)	230
Denisa N e š t á k o v á (ed.): Moc sexu. Sex a sexualita v moderných dejinách Slovenska (<i>T. Petková</i>)	231
Maciej G ó r n y : Polska bez cudów. Historia dla doroslych. (<i>J. Křestan</i>)	233
Petr P r o k š : Československo a nová Evropa. Mezinárodní souvislosti vzniku a formování samostatného Československa (1914–1918/1919–1920) (<i>R. Čupera</i>)	234
Martin C h a r v á t – Jan J i r á k : Přítomnost. Kapitoly z dějin českého myšlení o médiích 1918–1938 (IV). (<i>P. Černá</i>)	236
Martin H l a v á č : Karel Engliš. Ekonom, který pomohl vybudovat Československo (<i>P. Anev</i>)	236
Anna H á j k o v á : Poslední ghetto. Všední život v Terezíně (<i>J. Křestan</i>)	238
Petra M e r t o v á : Vlněna ve vzpomínkách (<i>M. Růžičková</i>)	239

KRONIKA

Konference Fenomén primátor. Osobnosti v čele měst v 19. a 20. století (<i>Z. Damová</i>)	241
Konference Koncertní dům 19. a 21. století (<i>M. Růžičková</i>)	245
Zemřel Slavomír Brodesser (<i>T. Knoz</i>)	246

Josef Faltičko

The Illness, Death and Funeral of Jakob Ernst of Liechtenstein-Castelcorn

A relatively large number of written documents have been preserved for the last moments and funeral of Archbishop of Salzburg (previously Bishop of Olomouc) Jakob Ernst of Liechtenstein-Castelcorn (1690–1747); these deserve critical analysis and putting into the context of the Catholic post-Tridentine piety of the clerical aristocracy. In addition to this objective, the text also deals with the issue of the relationship between the life ideals of the deceased and the ideas of the funeral organizer, the Salzburg Metropolitan Chapter, on how the prince-archbishop should be remembered by future generations. The Salzburg Metropolitan Chapter organized the funeral and also issued a printed funeral homily. The preacher, on the basis of documents provided to him about the deceased's pastoral activities, portrayed the latter as a "good shepherd", an ideal post-Tridentine bishop who died a "good death". The deceased himself had tried to fulfil the same ideal.

Keywords: 18th century church history, arch/bishop, clerical aristocracy, funeral, funeral homily, Salzburg, Olomouc, Seckau, Jakob Ernst von Liechtenstein-Castelcorn

Veronika Macháňová

The State of Trivial Schooling in the Brno Region at the End of the 18th Century

The study deals with the state of trivial schooling (Trivialschulwesens) in the greater part of the Brno region, for which an extensive set of school reports (the so called „fassiones“ in Latin) from 1787 to 1791 has been preserved, arising from the activities of the regional school commissioner. The research has focused on the level of success of the school reforms, which now affected all segments of the population. However, in practice the numerous reforms were visible only partly and often at a slower pace. The situation can be observed in the increase in the number of trivial schooling (Trivialschulwesens) the failure to achieve general school attendance, in teachers' qualifications and certificates and the condition of school buildings. Many findings were compared with data from Bohemia.

Keywords: trivial schooling (Trivialschulwesens), school reports (fassiones), Brno region, General School Ordinance, school reforms

Petr Steiner

An Aristocrat in the Service of the Monarchy Count Gustav Kálnoky de Köröspatak (1832–1898)

The topic for the present article is person of Count Gustav Kálnoky and his work in the diplomatic service. Using him as an example we can follow the remarkable path of an aristocrat in the diplomatic corps who ended as the Joint Minister of Foreign Affairs and the Imperial House of Austria-Hungary. He then maintained this position for a remarkable fourteen years, during which he took part in foreign policy development for the Habsburg monarchy in the final decades of the 19th century.

Keywords: Gustav Kálnoky, aristocracy, Habsburg monarchy, Ballhausplatz, Vienna, Moravia, Ministry of Foreign Affairs, diplomacy, everyday life

Ján Vilhan

Autonomists or Centralists? The Position of the Pre-war Social-Democratic Movement in Moravia

This study focuses on the split of the Czechoslovak Social Democratic Party which started at the beginning of the first decade of the twentieth century. The conflict between the autonomist and centralist fractions had a broad impact on the structures of the political party and trade unions in Moravia during the pre-war era. In addition, other aspects such as celebrations of International Workers' Day and the development of relations between the parties and trade unions of the labour movement are reviewed. Principally, the final section aims to describe the direction of autonomist politics from 1913 onwards.

Keywords: political parties, trade unions, labour movement, social-democratic party, Moravia, 1910–1914

Lukáš Reitinger

“The Image of All Rulers” or the Vicious Circle of the Znojmo Rotunda

The paper deals with the dating and interpretation of the Přemyslid cycle in two stripes of wall paintings in the rotunda of the Virgin Mary and St. Catherine in Znojmo, specifically the recent discussion sparked by an article by the same author (Reitinger, Lukáš: *Znojemský cyklus Přemyslovců a oficiální katalog českých knížat*. *Umění* 67, 2019, pp. 498–513). Here the author offered the interpretation of the paintings – they depict a visualisation of the official catalogue of Bohemian princes, which was a kind of backbone of the identity of the Přemyslids from the 12th century at the latest. The main arguments in favour of this interpretation are its simple comprehensibility for the contemporary commissioner and observer and the fact that the Přemyslid cycle, in its simplest sequence, coincides with the official catalogue, especially in the fact that Vratislav II is in both cases the 21st in the sequence from Přemysl Oráč (see appendix). This thesis was opposed in a very heated polemic by Lubomír Jan Konečný (*Sakrálně-politická legitimace Přemyslovců v malbách znojemské rotundy*. *Vlastivědný věstník moravský* 74, 2022, pp. 227–232) and David Vrána (*Znojemská rotunda v současných polemikách*. *Vlastivědný věstník moravský* 74, 2022, pp. 232–255), to whose texts the present article responds. The paper draws attention to the principal weaknesses of their theses, especially about the time of the construction and painting of the Znojmo rotunda, about the fundamental symbolism of the cloaks of the princes depicted, and about the unconvincing attempt to date the creation of the aforementioned official catalogue to the 13th century. Last but not least, the author of the paper takes into account the broader context of such medieval legitimizing depictions of genealogy and the succession of rulers or holders of a certain office.

Keywords: Znojmo rotunda, Přemyslids, paintings, symbolism

Autoři

Mgr. Josef Faltičko

Katedra historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého, Na Hradě 5, 77180 Olomouc

josef.falticko01@upol.cz

Mgr. Veronika Macháňová

Historický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Arna Nováka 1, 602 00 Brno

448584@mail.muni.cz

Mgr. Lukáš Reitinger, Ph.D.

Historický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Arna Nováka 1, 602 00 Brno

reitinger@phil.muni.cz

Mgr. et Mgr. Petr Steiner

Historický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Arna Nováka 1, 602 00 Brno

463560@mail.muni.cz

Mgr. Ján Vilhan

Katedra slovenských dejín Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Šafárikovo námestie 6, 811 02 Bratislava

vilhan12@uniba.sk